

Vesna Šimunić

Fakultet organizacije i informatike

Varaždin

e-mail: Vesna.Simunic@foi.hr

UDK: 371:681.3

Pregledni rad

Mogućnosti primjene računala u nastavi stranog jezika

Uporaba računala u nastavi stranih jezika u novije je doba našla svoje pravo mjesto prošavši put od početne euforije, koja prati svako novo tehničko pomagalo, do spoznaje da računala ne mogu zamijeniti nastavnika, ali mu mogu uvelike olakšati rad u nastavi. Nedostatak komunikacije nadomješten je glavnim prednostima računala, a to su: individualan izbor materijala, individualan tempo rada, individualna dijagnoza pogrešaka i njihova korektura, trenutna povratna informacija i točna procjena postignutih rezultata.

Ključne riječi: računalo, nastavni medij, nastava stranog jezika.

1 Računalo kao nastavni medij

Pojava računala u kasnim sedamdesetim godinama na obrazovnoj sceni izazvala je negativne reakcije starijih nastavnika. Glavni razlog tome su loša iskustva s konvencionalnom tehnologijom, a vrlo često i strah od računala. Zbog toga se vrlo često postavlja pitanje: "Zašto uvesti računalo u nastavu stranog jezika?" Odgovor na to pitanje leži u činjenici da mladi naraštaj jednostavno prihvaća računalo kao nešto novo i moderno. Uvođenjem tog novog medija u nastavu postiže se raznolikost i razbija jednoličnost. Računalo će nastavnikov rad učiniti lakšim i

uspješnijim. Pomoću računala možemo ocjenjivati učeničke pismene radove, utvrditi slabe točke prijednoga gradiva, sastaviti primjereni materijal za ponavljanje i utvrđivanje gradiva i na kraju dobiti procjenu postignutih rezultata. Učenikov rad se na taj način ocjenjuje u trenutku kada nastaje, a pozornost mu je usmjerena na pitanje koje rješava. Pomoću računala učenik može ponoviti gradivo koje je loše svladao, a mogu mu se ponuditi i vježbe za dopunsko ponavljanje. Sve ovo ne može se postići nekim drugim nastavnim medijem. Veći dio tradicionalnih pisanih vježbi za učenje jezika može se lako prenijeti na računalo.

Tipične tradicionalne vježbe prikladne za računalo jesu:

1. **vježbe za popunjavanje teksta:** npr. odgovarajućim prijedlogom, učestalim oblikom glagola, završetkom pridjeva i dr.
2. **vježbe transformacije:** npr. spajanje dviju rečenica zavisnim ili nezavisnim veznikom, pretvaranjem aktiva u pasiv, pretvaranje potvrdnih rečenica u upitne i dr.
3. **vježbe prepoznavanja:** npr. vježbe s višestrukim izborom, sparivanje riječi s adekvatnim definicijama, iznalaženje sinonima i antonima i dr.
4. **vježbe supstitucije:** npr. zamjenjivanje imenica zamjenicom ili riječi drugom riječi i slično.
5. **produktivne vježbe:** npr. dodavanje prikladnog završetka rečenice i sl.

Osim toga postoje i specifični oblici vježbi uz pomoć računala:

- potpuni tekst s popunjavanjem praznih mjesta
- sastavljanje i rastavljanje teksta prema određenim kriterijima
- razgranjene vježbe

2 Prednosti korištenja računala u nastavi stranog jezika

Kada govorimo o mogućnostima korištenja računala u nastavi stranog jezika, tada se često postavljaju slijedeća pitanja:

Koje konkretne prednosti ima računalo u nastavi stranog jezika?

Koje zadatke ispunjava računalo bolje od tradicionalnih medija?

Gdje i kako se može korisno primijeniti? Prednosti računala u nastavi stranog jezika nasuprot tradicionalnim medijima vidljive su na tri područja:

1. metodika - didaktika
2. psihologija učenja
3. specifičnost u odnosu na medij

2.1 Metodičko-didaktički aspekt

Računalo je bez sumnje zanimljivo pri razvijanju sposobnosti čitanja i pisanja a u kombinaciji s drugim medijima i u razvijanju sposobnosti slušanja stranog jezika

Slušanje s razumijevanjem

Korištenjem kompjutorski upravljanih audiorekordera mogu se provoditi vježbe za usavršavanje slušanja s razumijevanjem. Učenici pri tom na temelju slušnog teksta pokušavaju na računalu obraditi zadatke. Primjeri za to bili bi npr. pitanja za razumijevanje teksta u obliku višestrukog izbora ili vježbe popunjavanja uz već odslušani tekst (za obradu i utvrđivanje vokabulara). Prednost takvog oblika vježbe u odnosu

na uobičajene postupke je trenutačna povratna informacija na odgovor svakog pojedinog učenika. Kod ovih tzv. "interaktivnih audioprograma" učenik može pomoću razgranatih programa npr. određene dijelove teksta na jednostavan način još jedanput odslušati i obraditi uz to pripadajuće zadatke.

Ovaj "interaktivni audio" može se provoditi pomoću vrlo jednostavnih pomagala (računala i kazetofona, koji nije upravljani računalom). To je doduše kompliciranije, ali i djelotvornije.

Čitanje s razumijevanjem

Za uvježbavanje čitanja s razumijevanjem može se računalo vrlo uspješno koristiti. Tu postoje vježbe višestrukog izbora a također i rekonstrukcija teksta. Sastavljanje i sažimanje tekstova prema određenim kriterijima moguće je također uz pomoć računala. Ovaj oblik vježbe može uz dobru pripremu pridonijeti boljem razumijevanju govornog sustava.

Najveća je ipak prednost računala u uvježbavanju i utvrđivanju gramatike i vokabulara.

Vježbe popunjavanja i programi za rekonstrukciju teksta omogućuju shvaćanje i uvježbavanje veza između vokabulara, morfologije, sintakse i stilistike. Ovi oblici vježbi teže će se izvesti pomoću uobičajenih medija, a isto tako i vježbe brzine čitanja i sastavljanja i rastavljanja teksta prema određenim kriterijima.

2.2 Psihološki aspekt

Kod primjene računala u psihološkom smislu povećana motivacija igra važnu ulogu. Slijedeći faktori djeluju motivirajuće na učenika:

- trenutna povratna informacija na svaki učenikov odgovor povećava njegovu motivaciju za vrijeme vježbe. Tako npr. i "dosadne" gra-

matičke vježbe uz odgovarajući program mogu djelovati motivirajuće. Pritom učenici dobivaju i komentar uz tipične pogreške, pomoć pri rješavanju, kao i ostale potrebne informacije;

- pomoću svoje tutorske funkcije programi djeluju motivirajuće. Učenici nisu prepušteni sami sebi, već mogu zatražiti pomoć;
- učenici mogu raditi na računalu prema svom vlastitom ritmu. (Ipak postoje određene granice u nastavi u razredu u odnosu na broj učenika po jednom računalu kao i raspoloživom vremenu);
- učenik može u određenoj mjeri odrediti svoj napredak u učenju. On može npr. već prema programu uz postojeće nastavno gradivo odrediti i stupanj težine. Tako mogu npr. učenici kod vježbi popunjavanja sami odrediti broj praznih mjesta;
- upravo vježbe na računalu koje nisu izvedive na nekom drugom mediju djeluju na poseban način motivirajuće. Osim toga, vježbe koje imaju karakteristike igre ili natjecanja imaju veliku privlačnu moć;
- motivirajuće djeluje također i mogućnost da se vježbe otipkaju i ponesu kući;
- procjena vlastitih rezultata za vrijeme ili nakon vježbe može na neke učenike djelovati motivirajuće.

Na smanjenje motivacije može djelovati slijedeće:

- nedovoljno poznavanje strojopisa
- loš uvod u rad s programom
- loš hardver (strojna oprema), pogotovo monitori
- premali broj uređaja
- prelagani ili preteški zadaci
- prenaplašeno vođenje kroz program

- prekratko ili predugačko vrijeme rada na računalu
- nedovoljna analiza pogrešaka (točan upis odbacuje se kao netočan)
- nepregledno i dosadno oblikovanje zaslona kod programa

Velika koncentracija koju izaziva računalo kao medij dovodi do pojave umora. Nakon dužih radnih faza mogu se pojaviti i zdravstvene poteškoće, npr. glavobolja ili psihosomatski poremećaji. U svakom slučaju treba ograničiti vrijeme rada na računalu.

2.3 Specifičnost u odnosu na druge medije

Prednosti računala kao nastavnog medija u odnosu na druge medije su slijedeće:

- računalo se može svestrano koristiti. Mogući su različiti i interesantni tipovi vježbi
- učenika vodi program
- računalo raspolaže na vrlo malom prostoru s velikim kapacitetom memorije, a to znači da je moguće pozvati vrlo mnogo informacija (npr. tekstova, riječi, vježbi itd.)
- učenik dobiva na svaki upisani odgovor trenutnu povratnu informaciju
- računalo nudi oblike vježbi koje nisu moguće uz pomoć drugih medija
- učenik može dobiti detaljnu procjenu postignutih rezultata
- postoji mogućnost da se rezultati, zadaci, vježbe i tekstovi otipkaju.

3 Zaključak

Računalo nije koncipirano kao nastavni medij koji će zamijeniti nastavnika ili jezični laboratorij. Njegov se potencijal može iskoristiti za stvaranje softverskih paketa koji se mogu koristiti kao nastavni programi.

Nasuprot udžbeniku računalo posjeduje neke neosporne prednosti; učenik dobiva odmah povratnu informaciju, a može zatražiti i pomoć pri rješavanju zadatka. Udžbenik je statički medij. Progresija je u njemu zadana, a tekstovi brzo zastarjevaju. Nasuprot tome računalo omogućuje individualizaciju nastavnih procesa, tekstovi se mogu zamijeniti, a vježbe varirati. Nastavnik može na relativno jednostavan način sastaviti vježbe na računalu koje su točno primjerene zahtjevima njegove nastave.

Literatura

- [1] Bildungsarbeit in der Zweitsprache Deutsch. Konzepte und Materialien. Computerunterstütztes Lernen, Heft 3, Goethe Institut München u. Sprachverband DfaA, 1992.
- [2] Fechner, Jürgen, Computergestütztes Selbststudium. Zum Beispiel eine Übung zum Perfekt, Deutsch als Fremdsprache, 5/1988., str. 266.-270.
- [3] Grüner, Margit, Hassert, Timm, Computer im Unterricht. Voraussetzungen, Möglichkeiten, Grenzen, Goethe-Institut, München, 1990.
- [4] Grüner, Margit, Hassert, Timm, Einführung in den computergestützten Sprachunterricht, Goethe-Institut, München, 1992.
- [5] Hassert, Timm, Computergestützter Unterricht. Eine Einführung - einmal anders, Zielsprache Deutsch, Heft 4, 1990., str.18.-38.

- [6] Langenscheidt-Redaktion (Hg.) Computergestützter Fremdsprachenunterricht. Ein Handbuch, Berlin-München, 1985.
- [7] Rüschoff, Bernd, Fremdsprachenunterricht mit computergestützten Materialien. Didaktische Überlegungen und Beispiele, Max Hueber Verlag, München, 1986.
- [8] Thurm, Jörg, Entwicklung der Kompetenz zum autonomen Lernen mit Hilfe des Computers, Zielsprache Deutsch, Heft 2, 1991., str. 85.-87.
- [9] Wazel, Gerhard, Lieber weniger, aber besser. Versuch einer Zwischenbilanz zum Computereinsatz im Fremdsprachenunterricht, Deutsch als Fremdsprache, 1/1990., str.2.-8.

Primljeno: 1993-06-07

Šimunić V. Einsatzmöglichkeiten von Computern
im Fremdsprachenunterricht

ZUSAMMENFASSUNG

Der Computer hat für den Einsatz im Fremdsprachenunterricht im Vergleich mit anderen Unterrichtsmedien einige unbestreitbare Vorteile. Der Lerner bekommt vom Computer eine sofortige differenzierte Rückmeldung und Lösungshilfen. Er kann am Computer nach seinem eigenen Rhythmus arbeiten. Ein Lehrwerk ist ein statisches Medium. Die Progression ist vorgegeben. Lehrwerktexte veralten. Beim Computer hingegen ermöglicht das Prinzip der selektiven Verzweigung individualisierte Lehr- und Lernvorgänge. Texte sind austauschbar, Übungsformen können variiert werden. Den jeweiligen Unterrichts-bzw. Lernerbedürfnissen kann damit flexibel Rechnung getragen werden.